

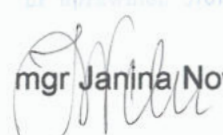
USŁUGOWY ZAKŁAD FIZJOGRAFII I GEOLOGII INŻYNIERSKIEJ

mgr EMIL NOWAK 35-604 RZESZÓW, ul. RUMIANKOWA 7 TEL. /017/ 85-74-515

STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH GMINY WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

Opracowali:

DOKUMENT
mgr Emil Nowak
mgr Emil Nowak
nr uprawnień 370733

mgr Janina Nowak

mgr JANINA NOWAK
Rzecznik T.U.P. nr 300
w zakresie środowiska przyrodniczego
w planowaniu przestrzennym

RZESZÓW listopad 2000

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
CZĘŚĆ I	3
1. WSTĘP	3
2. OCENA MAPY PODKŁADOWEJ	4
3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA OPRACOWANIA I METODY PRACY	5
CZĘŚĆ II	6
1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE TERENU	6
2. RZEŻBA TERENU	6
3. BUDOWA GEOLOGICZNA	8
4. INFORMACJE O SUROWCACH MINERALNYCH I BUDOWLANEYCH	10
5. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW WODNYCH	10
A. Wody powierzchniowe.	10
B. Wody podziemne.	12
C. Ujęcia wód i ich ochrona.	13
D. Ścieki	14
6. WARTOŚCI ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	15
7. SZATA ROŚLINNA	17
8. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH	23
9. HIGIENA ATMOSFERY	28
10. ODPADY KOMUNALNE	29
CZĘŚĆ III	30
1. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE I EKOLOGICZNE DLA POTRZEB STUDIUUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELOPOLE SKRZYŃSKIE.	30
2. PROPONOWANY EKOLOGICZNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH	30
3. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH NA OBSZARZE GMINY	30
4. ZAGROŻENIA, ZANIECZYSZCZENIA I DEGRADACJA ŚRODOWISKA	30
5. GŁÓWNE PROBLEMY WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	30
CZĘŚĆ IV	30
SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH.	30

CZĘŚĆ I

1. WSTĘP

Studium uwarunkowań przyrodniczych dla gminy Wielopole Skrzyńskie wykonano na zlecenie Zarządu Gminy, zgodnie z umową zawartą w dniu 11.08.2000 r.

Celem opracowania jest:

- charakterystyka warunków morfologicznych z uwzględnieniem współczesnych procesów erozyjnych i osuwisk na podstawie kartowania morfologicznego, geologicznego dla określenia możliwości wykorzystania i przydatności terenu dla różnych funkcji,
- ustalenie rodzaju i zasięgu udokumentowanych zasobów złóż surowców mineralnych i budowlanych – na podstawie materiałów z Urzędu Gminy,
- charakterystyka wód powierzchniowych i podziemnych zawierająca określenie zasobów, głębokość występowania i ocena stanu czystości, rejestrowanych ujęć wód podziemnych z zatwierdzonymi strefami ochronnymi na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych, operatów wodno – prawnych, decyzji i pozwoleń wodno – prawnych,
- określenie zasięgu terenów zalewanych na podstawie kartowania hydrograficznego, wywiadów z mieszkańcami oraz obowiązującego operatu przeciwpowodziowego dla gminy,
- charakterystyka warunków topoklimatycznych w oparciu o dostępne dane meteorologiczne, dotyczące temperatury, wilgotności względnej powietrza, opadów atmosferycznych oraz wiatrów, mających wpływ na występujące i projektowane dziedziny aktywności gospodarczej,
- charakterystyka warunków glebowych na terenach niezainwestowanych, uwzględniająca typy gleb, ich bonitację, zasięg gleb chronionych – mineralnych, zasięg terenów zmeliorowanych, terenów narażonych na erozję gleb,
- charakterystyka szaty roślinnej w oparciu o materiały archiwalne, dotyczące terenów gminy oraz na terenach sąsiednich, rejestru obiektów i terenów chronionych,
- kartowanie terenu polegające na lokalizacji obiektów chronionych oraz starodrzewu proponowanego do ochrony,
- zaproponowanie lokalnego systemu ekologicznego w powiązaniu z systemem ECONET – POLSKA w nawiązaniu do propozycji wynikających z Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla województwa podkarpackiego,
- ustalenie stopnia degradacji środowiska przyrodniczego, powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb na podstawie informacji

uzyskanych w Urzędach i Instytucjach prowadzących pomiary i obserwacje takich jak WIOŚ, Sanepid oraz Starostwo Powiatowe.

W „Studium” wykorzystano wyniki prac specjalistycznych wykonanych na zlecenie Urzędu Gminy w Wielopolu Skrzyńskim oraz literatury i map.

Wprowadzone ostatnio utrudnienia w wykorzystaniu archiwalnych dokumentacji geologiczno – inżynierskich, hydrogeologicznych i surowcowych w Archiwum Geologa Wojewódzkiego spowodowało rezygnację z danych zawartych w tych dokumentacjach.

Również nie wykorzystano materiałów archiwalnych w postaci opracowań fizjograficznych dla gminy Wielopole Skrzyńskie, ze względu na utrudnienia wprowadzone przez PBPP w Rzeszowie, przechowujące te materiały. Spowodowało to konieczność dotarcia do literatury naukowej i map w większych skalach dotyczących tego terenu.

Studium wykonano w granicach administracyjnych gminy Wielopole Skrzyńskie o powierzchni 9 356 ha.

Studium przyrodnicze składa się z części opisowej i graficznej.

Część opisowa zawiera charakterystykę i analizę podstawowych elementów środowiska przyrodniczego: rzeźby terenu, budowy geologicznej, stosunków wodnych, glebowych, topoklimatycznych i szaty roślinnej dla kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmujących wewnętrzne powiązania przyrodnicze w obrębie gminy Wielopole Skrzyńskie z obszarami zewnętrznymi, zagrożenia dla środowiska przyrodniczego oraz główne problemy do rozwiązania w „Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego” dla gminy.

Część graficzna opracowania zawiera:

1. Mapę powiązań ponadlokalnych w skali 1:50 000.
2. Uwarunkowania i wnioski wynikające ze stanu i ochrony środowiska przyrodniczego w skali 1:10 000
3. Proponowany system powiązań ekologicznych w skali 1:10 000.

2. OCENA MAPY PODKŁADOWEJ

Niniejsze opracowanie wykonano na mapie topograficznej w skali 1:10 000.

Mapa ta została opracowana przez OPGK w Rzeszowie.

- topograficznie w 1977 r
 - kartograficznie w 1978 r.
- i uwzględnia stan zainwestowania na ten okres.

Brak na mapie później wybudowanych obiektów wymagał ich naniesienia w trakcie kartowania terenu.

Warstwie ciągle przeprowadzono co 5,0 m, a przerywane co 2,5 m.

3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA OPRACOWANIA I METODY PRACY

Studium uwarunkowań przyrodniczych wykonano na podstawie:

1. Badań terenowych przeprowadzonych w okresie sierpień –listopad 2000 r., obejmujące kompleksowe kartowanie terenu.
2. Analizy materiałów – opracowań specjalistycznych wykonanych na zlecenie Gminy Wielopole Skrzyńskie, a także map i literatury, których spis zamieszczono w IV części tekstu.
3. Informacji uzyskanych w Urzędzie Gminy, Starostwie i Instytucjach oraz od Właścicieli zakładów zaliczanych do mogących pogorszyć stan środowiska (zgodnie z Rozporządzeniem MOŚZNiL z 14.07.1998 r.).

CZĘŚĆ II

1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE TERENU

Badaniami objęto gminę Wielopole Skrzyńskie, położoną w centralnej części województwa Podkarpackiego w powiecie ropczycko – sędziszowskim.

W skład gminy oprócz Wielopola Skrzyńskiego wchodzi następujące wsie: Broniszów, Brzeziny, Glinik i Nawsie w ich administracyjnych granicach.

Gmina Wielopole Skrzyńskie graniczy od północy z miastami i gminami Ropczyce i Sędziszów Małopolski oraz z gminą Iwierzycę, od wschodu graniczy z gminą Czudec a od południa z gminą Strzyżów, Wiśniowa i Frysztak, a od zachodu z gminą Brzostek.

Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka Ropczyce - Wiśniowa.

2. RZEŻBA TERENU

Pod względem morfologicznym gmina Wielopole Skrzyńskie wg Kondrackiego (A – 3) leży w obrębie makroregionu fizjograficznego Pogórza Środkowobeskidzkiego w obrębie mezoregionu Pogórza Strzyżowskiego

Rozciąga się on pomiędzy dolinami Wisłoki i Wisłoka.

Region ten tworzy jednolite, urozmaicone krajobrazowo płaty Płaskowyżu o wysokości 300 – 500 m, lokalnie wyższymi, które tworzą pas wzgórz i kotlin śródgórskich, oddzielone dolinami o głębokości 150 – 200 m.

W źródłowych odcinkach mają one postać dolin V – kształtnych, o zboczach wciętych się w stoki i zrównania wierzchowinowe.

W niższych odcinkach są to doliny o zboczach wypukło – wklęsłych i płaskich, podmokłych dnach.

Sieć dolin jest dostosowana do struktur tektonicznych.

W obrębie Pogórza stwierdzono występowanie następujących form morfologicznych:

- zrównań wierzchowinowych,
- stoków,
- osuwisk,
- dolin V – kształtnych,
- dolin nieckowatych,
- dolin płaskodennych – Wielopolki i jej większych dopływów.

Zrównania wierzchowinowe występują w szczytowych partiach poziomu pogórskiego, wzniesień o przeważającym biegu zbliżonym do kierunku NW – SE. Charakteryzują się słabo urozmaiconą rzeźbą i niewielkimi nachyleniami (2 – 8 %). Wznoszą się one na badanym terenie na wysokości 270 – 470 m n.p.m.

Ponad poziom pogórski wyrasta Góra Bardo, w paśmie Chełm - Bardo, wznoszącej się do wysokości 533,8 m n.p.m.

Stoki wykazują nierównomierne nachylenia i liczne załamania spadków. Lokalnie powierzchnia stoków niszczona jest przez osuwiska

Stoki rozcinane są dolinami nieckowatymi i V - kształtnymi.

Osuwiska - lokalnie w obrębie stoków o znacznym nachyleniu, których podłoże budują skały fliszowe z przewagą skał łupkowych występują osuwiska typu skalno - wietrzelinowego. Powierzchnia osuwisk obejmuje znaczne obszary, ze stałą tendencją do jej powiększania. W obrębie osuwisk występują różne elementy charakterystyczne dla tych form morfologicznych: nisze osuwiskowe, rynny, jęzory, zwały, garby, nabrzmienia.

Zintensyfikowanie procesów osuwiskowych następuje zwłaszcza po długotrwałych i obfitych opadach lub roztopach.

Na uruchomienie i zwiększenie intensywności procesów osuwiskowych ma wpływ również nierozważne postępowanie człowieka, który często powoduje zachwianie stanu równowagi stoków, wskutek podcinania ich skarpami, wycinanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.

Doliny V - kształtne to doliny lub ich źródłowe fragmenty, w których procesy erozyjne przeważają nad akumulacyjnymi. Zbocza tych dolin mają charakter skarp o różnej, często znacznej wysokości.

Doliny nieckowate występują w obrębie stoków o mniejszych nachyleniach. Są to formy o łagodnych zboczach, niewyraźnie przechodzących w dna, którymi okresowo płyną ciekły okresowe.

Dolina Wielopolki przecina gminę ze wschodu na zachód od Nawsia Górnego do Wielopola, z południa na północ na odcinku od Wielopola do Broniszewa.

Jest to forma o zróżnicowanej szerokości. W rejonie Nawsia Górnego szerokość jej wynosi 50 – 80 m.

Poniżej Wielopola rozszerza się do szerokości 100 – 250 m aby w rejonie Broniszewa osiągnąć około 500 metrów.

Doliny większych dopływów Wielopolki mają szerokość od 50 do 80 metrów.

Nachylenia w obrębie tych form nie przekraczają 5 %. W naturalnych warunkach dna tych dolin były podmokłe. Aktualnie są osuszone przez sieć rowów melioracyjnych.

W obrębie badanego terenu stwierdzono występowanie form, które powstały na skutek działań człowieka. Są to wkopy i nasypy drogowe oraz skarpy miedzowe różnej wysokości.

Ogólnie można stwierdzić, że w obrębie gminy Wielopole Skrzyńskie, występują bardzo zróżnicowane warunki morfologiczne, które decydują o zróżnicowanej dostępności i przydatności terenu dla zagospodarowania przestrzennego.

Najkorzystniejsze warunki pod tym względem występują w obrębie zrównań wierzchowinowych, fragmentów stoków Pogórza Strzyżowskiego o nachyleniu do 12 %.

Trudniejsze warunki występują na fragmentach stoków o nachyleniu do 20 %.

Niekorzystne warunki występują w obrębie fragmentów Pogórza o nachyleniu ponad 20 %, obszarów objętych ruchami osuwiskowymi, skarp oraz dolin V – kształtnych, nieckowatych, bocznych i płaskodennych.

3. BUDOWA GEOLOGICZNA

Gmina Wielopole Skrzyńskie leży w obrębie Karpat Zewnętrznych, zbudowanych z osadów fliszowych, które po sfałdowaniu i odkłuciu od podłoża uległy przesunięciu ku północy w postaci płaszczowin. Proces ten doprowadził do utworzenia kilku jednostek tektonicznych.

Przeważająca część gminy leży w jednostce skolskiej – tzw. depresji strzyżowskiej, na którą od południa nasunięta jest jednostka podśląska.

W północnej części gminy w rejonie Broniszewa występuje płat miocenu Mała – Broniszów, który jest jednocześnie elementem należącym do brzeżnej facji wewnętrznego basenu przedkarpackiego.

Północna część gminy leży w południowej części siodła Czudec – Kąkolówka – Babica – Kopalnia, z warstwami inoceramowymi w jądrze.

Na południe od niego rozciąga się tzw. „depresja strzyżowska”, w której znajdują się drobne sfałdowania, dzięki którym występują na powierzchni wąskie smugi eocenu pstrego i warstw menilitowych, tworzące jądro drugorzędnych fałdów. Jest to strefa dość silnie zaburzona tektonicznie. Częste są złuskiwania i gęsta sieć uskoku. Jedną z większych dyslokacji występuje między Nawsiem a Różanką.

Na linii Wielopole – Berdechów zaznacza się duży wysad eocenu pstrego i menilitów, który od północnego zachodu jest złuskowany, a od wschodu obcięty dyslokacją o kierunku N – S.

Na południe od Brzezin „depresja strzyżowska” chowa się pod nasunięcie podśląsko – śląskie.

Jednostka podśląska nie stanowi jednolitej i zwartej serii o pełnym profilu stratygraficznym lecz jest zachowana fragmentarycznie wzdłuż nasunięcia śląskiego. Składa się na nią szereg wąskich i oderwanych łusek i wysadów zbudowanych głównie z utworów kredy dolnej.

STRATYGRAFIA

Najstarszymi osadami fliszowymi na terenach gminy Wielopole Skrzyńskie są dolnokredowe warstwy fliszowe wykształcone w postaci łupków, lokalnie przewarstwianych piaskowcami. Występują one w jądrach antyklin.

Otoczają je eoceńskie warstwy menilitowe i podmenilitowe, które w przewodzie budują skały łupkowe.

Synkliny budują skały fliszowe w postaci warstw krośnieńskich wykształcone jako piaskowce gruboławicowe lub piaskowce przewarstwiane łupkami.

Na całym badanym terenie osady fliszowe przykryte są warstwami wietrzelin, o różnej miąższości i zróżnicowanym składzie w zależności od rodzaju skały z jakiej powstały.

Ze skał łupkowych powstały wietrzliny w postaci rumoszu z glinami pylastymi zwięzłymi i iltami. Natomiast z piaskowca powstały wietrzliny w postaci rumoszu z pyłami piaszczystymi lub piaskami o różnym składzie granulometrycznym.

Na zerodowanych wietrzelinach zalegają osady czwartorzędowe zróżnicowane pod względem wieku, genezy, składu mechanicznego i miąższości.

W obrębie stoków Pogórza są to osady sufozyjno – deluwialne i koluwalne, które ulegają procesom denudacyjnym i są przemieszczane w dół stoków.

Są to przeważnie osady pylaste i gliniaste z domieszką rumoszu o różnej miąższości.

W obrębie osuwisk występują koluwia, powstałe w wyniku grawitacyjnego przemieszczania się skał fliszowych, ich wietrzelin i osadów deluwialnych.

W ich skład wchodzi bloki, pakiety fliszu, rumosze skalne, gliny i ilt.

Miąższość tych osadów jest różna, od paru do kilkunastu a nawet kilkudziesięciu metrów, w zależności od typu i wielkości osuwiska.

W obrębie dolin Wielopolki i jej większych dopływów zalegają czwartorzędowe osady rzeczne, reprezentowane w stropie przez mady, wykształcone w postaci glin pylastych oraz piasków gliniastych lokalnie z wkładkami gruntów organicznych.

Mady przykrywają serię osadów piaszczysto – żwirowych o zróżnicowanej miąższości, zalegających na wietrzelinach i skałach fliszowych.

W obrębie dolin nieckowatych wytworzyły się osady aluwialno – deluwialne reprezentowane przez gliny pylaste i piaszczyste z domieszką części organicznych i rumoszu.

Oceniając grunty występujące w podłożu badanego terenu pod względem ich przydatności jako podłoża budowlanego, należy stwierdzić, że wykazują one bardzo duże zróżnicowanie.

Na ocenę osadów czwartorzędowych, które najczęściej stanowią podłoże budowlane wpływają również warunki wodne oraz nachylenie i stateczność stoków.

Najkorzystniejsze warunki dla możliwości posadowienia zabudowy występują w obrębie zrównań wierzchowinowych i stoków Pogórza o nachyleniu 12 % nie wykazujących tendencji osuwiskowych.

W obrębie stoków o większych nachyleniach wszelkie decyzje o lokalizacji projektowanej zabudowy należy poprzedzić badaniami warunków geotechnicznych posadowienia.

Niekorzystne warunki dla możliwości posadowienia zabudowy występują w obrębie terenów osuwiskowych, skarp, dolin V – kształtnych ze względu na zagrożenie osuwiskowe i zagrożenie stateczności stoków.

Również niekorzystne warunki gruntowe występują w dnach doliny Wielopolki i jej większych dopływów ze względu na słabonośne grunty i płytko występujące wody gruntowe i zagrożenie podtapiania w czasie lokalnych wezbrań tych rzek.

4. INFORMACJE O SUROWCACH MINERALNYCH I BUDOWLANYCH

Jak wynika z „Inwentaryzacji surowców mineralnych województwa rzeszowskiego” z 1988 r. na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych, które byłyby przewidywane do eksploatacji w dającej się przewidzieć przyszłości.

W latach sześćdziesiątych P.G. Kraków przeprowadził badania geologiczno – poszukiwawcze, mające na celu rozeznanie złóż gipsów.

Wykonane prace pozwoliły na udokumentowanie trzech złóż, które leżą w gminach Wielopole Skrzyńskie i Ropczyce. Za złóża, które perspektywicznie mogłyby być eksploatowane przyjęto takie, w których miąższość nadkładu nie przekracza 15,0 m.

Udokumentowane zasoby tych złóż w kat C₂ wynoszą około 50 mln ton. Średnia miąższość nawierconych gipsów wynosi 26,7 m.

Złóża charakteryzują się dużą zmiennością, zarówno w rozmieszczeniu pionowym jak i poziomym.

Przeprowadzone badania laboratoryjne tego surowca uznały go za przydatny do produkcji cementu.

5. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW WODNYCH

A. Wody powierzchniowe.

Prawie cały badany teren położony jest w zlewni Wielopolki, prawobrzeżnego dopływu Wisłoki.

Jedynie niewielkie fragmenty zachodniej części gminy w rejonie wsi Brzeziny, odwadniane są przez dopływy Kamienicy, prawobrzeżnego dopływu Wisłoki.

Wielopolka przepływa centralnie przez obszar gminy Wielopole Skrzyńskie. Na odcinku od źródeł do Wielopola Skrzyńskiego płynie ona ze wschodu na zachód, a od Wielopola do północnej granicy gminy – Broniszowa z południa na północ.

Szerokość jej koryta rośnie z długością rzeki, aby na północnej granicy gminy osiągnąć około 6 m. W dolnej części badanego odcinka rzeki płyną korytem uregulowanym.

Dla Wielopolki dokonano charakterystyki hydrologicznej w oparciu o stałe pomiary wodostanów jedynie dla jej ujściowego odcinka.

Natomiast nie przeprowadzono żadnych obserwacji stanów wód na badanym odcinku.

Z informacji uzyskanych w U.G. w Wielopolu w Gminnym Komitecie Przeciwpowodziowym oraz od mieszkańców gminy wynika, że w ciągu roku notowane są dwukrotne okresy wezbrań:

- roztopowe – w miesiącach marcu i kwietniu,
- opadowe – w czerwcu, lipcu lub sierpniu.

Niżówki notowane są w okresie zimy I – II, oraz w jesieni X – XI.

Letnie wezbrania są nagłe (następują przeważnie po gwałtownych, ulewnych opadach burzowych) i zalewają doliny Wielopolki i większych jej dopływów.

Zasięg terenów zalewowych wg tej informacji naniesiony został na mapie „Uwarunkowań...”

W bilansie wodnym w obrębie Pogórza występuje przewaga odpływu nad parowaniem.

Cieki doprowadzające wody do Wielopolki charakteryzują się podobnym reżimem jak ona.

Na terenie gminy występują sztuczne zbiorniki wód powierzchniowych w postaci stawów.

Największe z nich występują w Brzezinach, powyżej kościoła. Są one jednak bardzo zarośnięte i zamulone i wymagają rekultywacji.

Program małej retencji (C – 3) przewidują budowę zbiornika retencyjnego na bezimiennym dopływie Wielopolki w Wielopolu – Nowej Wsi.

Powierzchnia projektowanego zbiornika wyniesie około 10 ha, wybudowanego w celu podniesienia walorów krajobrazowych. Zlokalizowany w zlewni, w 50 % zalesionej, będzie gromadził wodę o wysokiej klasie czystości. Zbiornik ma pełnić funkcję retencji wody, ochrony przeciwpowodziowej, wędkarstwa i rekreacji. Zbiornik planuje się realizować po 2015 r.

W materiałach do Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa podkarpackiego, przygotowanych przez PBPP w Rzeszowie, zarezerwowano teren pod lokalizację zbiornika retencyjnego na Wielopolce „Ropczyce” z tamą piętrzącą w łączkach Kucharskich.

Jego zasięg naniesiono na mapie „Uwarunkowań...” zgodnie z „Określeniem wniosków i zadań wynikających z programu gospodarki wodnej w systemie wodno gospodarczym MPW dla potrzeb planowania przestrzennego i gospodarczego” wykonanego przez Hydroprojekt o/Kraków 1988 r.

W dopływach Wielopolki nie były nie były prowadzone badania dotyczące stanu czystości wód powierzchniowych.

Należy jednak przypuszczać, że stan sanitarny tych wód nie jest najlepszy, ze względu na bezpośredni zrzut do nich nieoczyszczonych ścieków bytowych z położonych w ich dolinach wsi, nie posiadających kanalizacji oraz powszechnym wyrzucaniem śmieci do koryt potoków.

B. Wody podziemne.

Zagadnienie to opracowano na podstawie obserwacji poziomu wód gruntowych w studniach kopanych oraz na podstawie materiałów archiwalnych i materiałów uzyskanych w U.G. w Wielopolu Skrzyńskim.

Na tej podstawie wydzielono dwa obszary różniące się warunkami hydrogeologicznymi.

Obszar I – obejmuje dolinę Wielopolki i jej większych dopływów, które osadziły w nich serię osadów aluwialnych. W spagu tych osadów występują zróżnicowanej miąższości, piaski i żwiry, z obecnością których związany jest czwartorzędowy poziom wód gruntowych. Stabilizuje się on na głębokości 0,5 – 3,0 m, w zależności od wyniesienia terenu nad poziom wody w rzece. Wahania tego poziomu uzależnione są od stanów wody w rzece.

Obszar II – występuje w obrębie Pogórza Strzyżowskiego gdzie wody gruntowe występują w postaci wód porowych i szczelinowych w utworach trzeciorzędowych i kredowych, o bardzo warunkach hydrogeologicznych.

Wody gruntowe związane są ze szczelinami w skałach piaskowcowych. Nie tworzą one ciągłego poziomu. Wydajność ich jest niewielka. Tylko lokalnie, studnie lub źródła naturalne, usytuowane w strefach uskoku tektonicznych wykazują większą wydajność.

W przykrywających skały fliszowe osadach zboczowych, na wklądkach gruntów mniej przepuszczalnych, w okresach wzmożonego zasilania występują wody zawieszone o różnej, zazwyczaj niewielkiej wydajności.

Stan sanitarny wód podziemnych

Jak wynika z wyników analizy wód z ujętych źródeł dla Spółki Wodnej Wodociągu Grawitacyjnego w Wielopolu Skrzyńskim oraz dla Zakładu Mięsnego Kabanospol S.A. wykazują się dobrą jakością i nie wymagają stosowania procesów uzdatniania. Ocenę tę przez analogię należy odnieść do wód szczelinowych poziomu trzeciorzędowego i kredowego.

Znacznie gorsza jest jakość wód czwartorzędowych ze względu na płytkie ich występowanie oraz zalewanie tego terenu w czasie lokalnych powodzi, co powoduje skażenie wody w studniach.

C. Ujęcia wód i ich ochrona.

Okolo 200 gospodarstw domowych w Wielopolu, obiekty użyteczności publicznej, zakłady przemysłowe (poza GS i Kabanospol) zaopatrywane są w wodę przez Spółkę Wodną Wodociągu Grawitacyjnego w Wielopolu.

Ujęcie dla tego wodociągu zlokalizowane jest na południe od Wielopola i składa się z dwu źródeł naturalnych.

Pobór wody odbywa się zgodnie z pozwoleniem wodno – prawnym wydanym przez UW w Rzeszowie nr OŚ – III – 3 – 6210/6/94 z 26.05 1994 r. – w ilości 122,4 m³/d.

Jednocześnie zezwala ono na eksploatację urządzeń do poboru i zaopatrzenie w wodę oraz ustala strefy ochrony wokół tego ujęcia:

- strefę ochrony bezpośredniej, obejmującą obszar o promieniu 15,0 m od obudowy źródeł.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić, zamknąć, oznakować tablicami informacyjnymi, utrzymywać w czystości i użytkować w celu wyłącznie związanym z eksploatacją ujęcia wody oraz zagospodarować zielenią.

Na terenie ochrony bezpośredniej należy zapewnić odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostawać się do urządzeń służących do poboru wody.

- strefę ochrony pośredniej – wewnętrzny pas ochrony pośredniej – obejmujący wąwozy, w których położone jest ujęcie o nieregularnym kształcie, oznaczone na mapie „Uwarunkowań...”
- zewnętrzny teren ochrony pośredniej – obejmujący zlewnię potoków zasilających źródła, naniesiony na mapie „Uwarunkowań...”

W obrębie stref ochrony pośredniej obowiązuje ograniczenie w sposobie zagospodarowania, zabezpieczające wody podziemne przed skażeniem. Decyzja jest ważna do 26.05.2004 r.

PPHiU Kabanospol w Wielopolu Skrzyńskim uzyskało pozwolenie wodno – prawne na pobór wody z własnego ujęcia, składającego się z dwóch źródeł:

- St₁ $Q_{\max/h} = 1,224 \text{ m}^3/h$, $Q_{\max/d} = 29,38 \text{ m}^3/d$
- St₂ $Q_{\max/h} = 0,22 \text{ m}^3/h$, $Q_{\max/d} = 5,28 \text{ m}^3/d$

co stanowi łącznie $Q_{\max/d} = 34,66 \text{ m}^3/d$, decyzją UW w Rzeszowie nr OŚ – III – 3-6210/35/94/95 z 19.01.1995 r.

Jednocześnie decyzja ta ustanawia strefy ochrony dla tego ujęcia:

- bezpośrednią – w kształcie wieloboku o wymiarach 10x36x28x20,5 m.

Strefy ochrony pośredniej nie ustalono.

Decyzja jest ważna do 19.01.2005 r.

Poza ww. ujęciami z lokalnych ujęć wody na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie korzystają nieformalne spółki wodno – wodociągowe, grupujące od kilku do kilkunastu użytkowników.

Ujęcia te najczęściej wykorzystują źródła naturalne odpowiednio obudowane lub studnie kopane lokalizowane głównie w rejonie źródeł.

Wody z nich grawitacyjnie doprowadza się do zbiorników wyrównawczych i wodociągami doprowadza się do użytkowników.

Nie posiadają dokumentów potwierdzających zasoby, pozwoleń wodno – prawnych na pobór wody i eksploatację urządzeń służących do jej ujmowania oraz zatwierdzonych stref ochronnych wokół tych ujęć. Brak jest również danych dotyczących jakości tych wód.

Z tego typu ujęć korzysta większość mieszkańców gminy.

Pozostali mieszkańcy gminy zaopatrują się w wodę za pomocą studni kopanych.

Wykorzystują one najczęściej pierwszy napotkany poziom wód. Często są to sączenia wód śródglinowych, mało zasobnych w wodę, ze względu na małą miąższość warstwy izolującej narażone na zanieczyszczenie bakteriologiczne.

D. Ścieki

Gmina Wielopole Skrzyńskie nie ma komunalnej oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy działają trzy oczyszczalnie ścieków, w których oczyszczane są ścieki przemysłowe lub socjalno – bytowe.

Jedna z nich działa w Zakładzie PPHiU Kabanospol na mocy pozwolenia wodno – prawnego wydanego decyzją nr OŚ – III – 3 – 6210/35/94/95 z 19.01.1995 r. przez UW w Rzeszowie.

Pozwala na pracę urządzeń oczyszczalni oraz zrzut oczyszczonych ścieków o ustalonym składzie w ilości $Q_{\max} = 29,7 \text{ m}^3/\text{d}$ do rzeki Wielopolki.

Decyzja jest ważna do 19.01.2005 r.

Decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach nr ROS 6223/1/2000 z 14.02.2000 r. udzielono pozwolenia wodno – prawnego Z.P.O. ASKO Sp.z o.o. w Wielopolu Skrzyńskim na eksploatację mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków z zespołem urządzeń i złożem biologicznym zraszającym oraz odprowadzenie kolektorem oczyszczonych ścieków do rzeki Wielopolki w ilości $9,66 \text{ m}^3/\text{d}$, o ustalonym ładunku.

Pozwolenie jest ważne do 31.12.2010 r.

Trzecia oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna działa bez aktualnie ważnego pozwolenia wodno – prawnego.

Oczyszczane są w niej ścieki z Ośrodka Zdrowia, Szkoły Podstawowej, Zlewni Mleka i Mleczarni.

PHU „WĘGLOBUD” A. Hajduk w Wielopolu Skrzyńskim uzyskało pozwolenie wodno – prawne na odprowadzenie podczyszczonych ścieków deszczowych w ilości 3,68 m³/d, kolektorem do sąsiadującego z działką rowu z otoczenia stacji benzynowej.

Pozwolenie jest ważne do 31.12.2010 r.

Pozostałe instytucje i zakłady gromadzą ścieki w szambach i wywożą je we własnym zakresie.

Gospodarstwa domowe swoje ścieki sanitarne gromadzą w szambach, często nieszczelnych lub zrzucają ścieki bezpośrednio do gruntu lub do cieków powierzchniowych, powodując ich zanieczyszczenie.

6. WARTOŚCI ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Przy opracowaniu tego zagadnienia wykorzystano mapy glebowo – rolnicze w skali 1:5 000 oraz na podstawie „Warunków przyrodniczych produkcji rolnej” (A – 5).

Decydujący wpływ na zróżnicowanie gleb pod względem typów, rodzajów i gatunków wywarły takie czynniki jak: budowa geologiczna (rodzaj i pochodzenie skały macierzystej), rzeźba terenu, warunki topoklimatyczne, stosunki wodne, roślinność oraz gospodarcza działalność człowieka.

Jakość i przydatność gleb terenów górskich użytkowanych rolniczo zależy w dużym stopniu od urozmaicenia i bogactwa rzeźby terenu, nachylenia i ekspozycji stoków, intensywności procesów erozyjnych i denudacyjnych prowadzących w rezultacie do ciągłego odnawiania się gleb i niemal ciągłej przebudowy morfologii i profilu glebowego.

W obrębie Pogórza Strzyżowskiego z wietrzelin i osadów saliflukcyjno – deluwialnych powstały głównie gleby brunatne (wyługowane i kwaśne, sporadycznie właściwe), gleby pseudobielicowe, pyłowe i gliniaste.

Gleby te w większości są optymalnie uwilgotnione, okresowo za wilgotne.

Odznaczają się one najczęściej średnim, niekiedy dobrym stopniem kultury.

Najlepsze z nich położone są na wierzchołkach lub łagodnie nachylonych stokach, zaliczane są do III – IV klasy bonitacyjnej gruntów ornych.

Natomiast gleby położone na stokach o nachyleniu ponad 20 % i w obrębie czynnych osuwisk zaliczane są do V i VI klasy gruntów ornych.

Omawiany region charakteryzuje się mniej korzystnymi warunkami topoklimatycznymi dla rolnictwa i znacznie trudniejszymi niż na terenach nizinnych warunkami uprawy i zbioru.

Przy prawidłowym doborze roślin uprawnych region ten może stanowić bazę produkcyjną zbóż i pasz.

W charakterystyce gleb badanego terenu duże znaczenie ma powszechnie występujące zagrożenie gleb przez erozję wietrzną i wodną.

Znaczna część stoków o nachyleniu ponad 20 % jest intensywnie erodowana. Efektem tego jest postępująca degradacja gleb, duże rozczłonkowanie i rozcinanie stoków wąwozami powstającymi z pylastych osadów deluwialnych, wzdłuż polnych dróg, a także powstawanie osuwisk na skutek podcinania stoku i w wyniku prac polowych co powoduje zachwianie jego stateczności.

W obrębie czynnych osuwisk gleby ulegają rujnacji i ciągłemu niszczeniu profilu glebowego i nie nadają się do rolniczego wykorzystania, a zwłaszcza do mechanicznej ich uprawy.

Ochroną przed intensywnymi procesami erozyjnymi jest stosowanie zabiegów przeciwoerozyjnych, polegających na odpowiedniej uprawie, zachowaniu skarp miedzowych, zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych na skarpach i zboczach dolin V – kształtnych, spełniających rolę glebochronną.

Obszary objęte osuwiskami najlepiej byłoby przeznaczyć pod trwałe użytki zielone lub zalesić, co spowodowałoby zahamowanie procesów osuwiskowych.

W obrębie doliny Wielopolki i jej większych dopływów z osadów aluwialnych powstały mady na pyłach i glinach, lekkie i średnie do uprawy. Są to gleby zasobne w łatwo przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, próchniczne, o słabo kwaśnym lub obojętnym odczynie.

Gleby te charakteryzują się przeważnie dobrymi układami stosunków wodnych, lokalnie są zbyt wilgotne. Okresowo są narażone na zalewanie przez wysokie wody rzeki Wielopolki i jej większych dopływów.

Zaliczane są do III i IV klasy gruntów ornych lub II i III klasy użytków zielonych.

Oceniając gleby mineralne występujące na badanym terenie, należy stwierdzić, że przeważają gleby klasy IV, znaczne powierzchnie zajmują gleby klas III.

Najsłabsze gleby klas V i VI występują w obrębie mocno nachylonych stoków i czynnych osuwisk.

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie nie występują gleby organiczne.

W związku z kompleksowym urządzeniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wielopole Skrzyńskie MPZP Gminy przeznaczył część obszaru pod zalesienie kierując się:

- dostosowaniem sposobu użytkowania gruntów do warunków naturalnych,
- zwiększeniem lesistości terenu,
- zagospodarowaniem nieużytków i odłogów,
- likwidacją uciążliwej szachownicy pól i lasów, a także enklaw śródleśnych.

Zaleca się przeznaczenie pod dolesienia użytków rolnych, użytków zielonych (ugorów) i zakrzaczeń obejmujących:

- grunty o najniższych klasach bonitacyjnych,

- nieużytki i ugory, często porośnięte zaroślami i samosiejką,
- grunty objęte osuwiskami i erozją gleb o nachyleniu ponad 20 %.

Wnioski i zalecenia:

1. Znaczna część rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wielopole Skrzyńskie narażona jest na erozję gleb.
2. Procesy erozyjne szczególnie przybierają na intensywności jesienią i wczesną wiosną, gdy pola uprawne pozbawione są roślinności.
3. W obronie przed erozją należy stosować zabiegi przeciwerozyjne, polegające na równoległym do poziomicy prowadzeniu prac polowych, zachowaniu miedz śródpolnych, zadrzewień i zakrzaczeń na skarpach i zboczach dolin V - kształtnych, które spełniają rolę glebochronną.
4. Znaczna powierzchnia gminy objęta jest procesami osuwiskowymi, gdzie erozja przyjmuje charakter rujnacji gleby i uniemożliwia uprawę i wykorzystanie tych terenów jako grunty orne.
5. Duże nachylenia stoków powodują utrudnienia i ograniczenia w możliwościach mechanicznej uprawy roli i zbioru plonów.
6. Gleby mineralne o najwyższych klasach bonitacyjnych III – IVb i II - III użytków zielonych podlegają ochronie przed zmianą użytkowania, zgodnie z obowiązującą „Ustawą o ochronie gleb”.
7. Gleby zdrenowane podlegają ochronie ze względu na podniesienie swej wartości rolniczej. Na mapie „Uwarunkowań...” naniesiono zasięg terenów zdrenowanych, zgodnie z informacją uzyskaną w PZMiUR o/Ropczyce.

7. SZATA ROŚLINNA

Według podziału geobotanicznego Polski dokonanego przez Szafera gmina Wielopole Skrzyńskie leży w obrębie Prowincji Górskiej - Środkowoeuropejskiej, Podokręgu Pogórza Fliszowego.

Według podziału K. Towpasz badany teren zaliczony został do okręgu Pogórzy Karpat Zewnętrznych, Podokręgu Pogórzy Strzyżowsko – Dynowskiego, obejmując dwa „odcinki”: „Lessowy” i „Fliszowy”. Granica między nimi przebiega w przybliżeniu na linii Mała – Glinik – Nawsie – Pstrągowa.

Roślinność „odcinka Lessowego” ma charakter karpacki, mimo, że pozostaje pod wpływem przylegającej do niego od północy Kotliny Sandomierskiej.

W dolinach niewielkich potoków, na najbardziej wilgotnych glebach występują łągi i wilgotne łąki.

W tej części Pogórza rozwinął się zespół podgórskiego łągu z udziałem gatunków górskich w runie.

W dolinach większych potoków w sąsiedztwie ich koryt występują fragmentami niżowe łągi wierzbowo – topolowe oraz płaty łągu olszowo – jesionowego z przewagą olszy – czarnej.

Na zboczach niskich wzniesień występuje zespół grądu, w którego drzewostanie dominuje grab z domieszką dębu szypułkowego.

W wyższych partiach tego „odcinka” występują płaty żyznej buczyny karpackiej w formie podgórskiej. W drzewostanie dominuje buk z jodłą oraz znaczny jest udział buka.

W zespole tym wyraźne jest zubożenie gatunków górskich, na konto zwiększonego udziału gatunków nizinnych.

Na „odcinku Fliszowym” przeważają bardziej wilgotne siedliska leśne, sprzyjające rozwojowi jodły, powszechnej w tych lasach.

Dominującym zbiorowiskiem w tej części gminy jest zespół buczyny karpackiej w formie podgórskiej.

W szczytowych partiach najwyższych wzniesień pasma Klonowej występuje płat buczyny karpackiej w formie reglowej. Zbiorowisko to charakteryzuje się drzewostanem ze znacznym udziałem jodły oraz liczną obecnością gatunków górskich w runie.

Większe kompleksy leśne na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie stanowią własność państwa i podlegają zarządowi Nadleśnictwa Lasów Państwowych w obrębie Strzyżów i Wiśniowa

Gospodarowanie w nich jest zgodne z aktualnie obowiązującymi „Planami Urządzenia Lasu” (C – 8).

Według niego podstawowym siedliskiem, występującym na terenie gminy jest las wyżynny $L_{wyż}$, stanowiący 97,2 % powierzchni zalesionej. Las górski – L_g stanowi 2,2 % powierzchni, a ols jesionowy – Ol_{js} – 0,3 %.

Głównymi gatunkami panującymi w drzewostanie są jodła i buk, zajmujące 72,3 % powierzchni, sosna – 18,7 %, dąb, modrzew, brzoza i grab zajmują łącznie 11,0 %, jawor, olcha, jesion, świerk, topola, olsza szara zajmują łącznie 2,4 % powierzchni.

Prace odnowieniowe zdążają do osiągnięcia składu drzewostanu zbliżonego do charakterystycznego dla siedliska lasu wyżynnego – Bk, Jd w składzie jodła – 50 %, buk – 30 %, pozostałe 20 %.

Jak wynika z Zarządzenia nr 179 MOŚZNiL z 1.08.1995 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Strzyżów – lasy państwowe występujące w gminie Wielopole Skrzyńskie uznane są za lasy wodochronne.

Stan sanitarny i zdrowotny lasów państwowych można uznać za dobry, na co składają się następujące przyczyny:

- różnorodność gatunkowa drzew i krzewów, co powoduje naturalną odporność lasu,
- duża odporność biologiczna, jaką cechują się żyzne siedliska lasu wyżynnego.

Część lasów w obrębie gminy stanowią lasy prywatne, porastające najczęściej zbocza dolin V – kształtnych, skarp, fragmenty mocno nachylonych stoków i osuwisk.

Są to lasy o zróżnicowanym składzie i wieku drzewostanu, spełniające rolę lasów glebo i wodochronnych. Gospodarka w obrębie tych powierzchni leśnych odbywa się na podstawie „Uproszczonego Planu Urządzenia Lasu (C – 2).

Wskazana jest ochrona przed zmniejszeniem ich powierzchni ze względu na duże walory krajobrazowe oraz funkcje przez nie pełnione.

Teren gminy charakteryzuje się przewagą nieleśnych zbiorowisk antropogenicznych (synantropijnych) oraz półnaturalnych, użytkowanych przez człowieka (łąki i pastwiska).

Zespoły łąkowe

Z półnaturalnych zbiorowisk najczęściej spotykane są zespoły łąkowe oraz fragmenty muraw o charakterze kserotermicznym.

Łąki na terenie gminy związane są z dolinami większych rzek oraz terenami osuwiskowymi.

Najczęściej występującym zbiorowiskiem jest zespół świeżej łąki rajgrasowej. Często spotykane są tu łąki podsiewane różnymi mieszankami traw, łąki porolne oraz różne stadia sukcesyjne po ugorach.

Nieduży jest udział łąk umiarkowanie i okresowo wilgotnych, reprezentowanych głównie przez zespół wilgotnej łąki ostrożeńiowej, występującej na miejscach stale podtapianych, lub o wysokich stanach wód gruntowych.

Murawy kserotermiczne występują na stromych skarpach, poboczach dróg i miedzach śródpolnych. Niekiedy zarastają one, co prowadzi do rozwoju zbiorowisk zaroślowych ze śliwą tarniną i dziką różą.

Zespoły łąkowe mają duże znaczenie gospodarcze jako podstawa hodowli. Są to zbiorowiska wtórnie powstałe i utrzymywane dzięki ciągłej ingerencji człowieka.

Zachodzące zmiany gospodarcze, urbanizacja, nowe metody gospodarowania, pociągają za sobą gwałtowne zmiany w zespołach łąkowych. Ich skład florystyczny może się zmienić w ciągu kilku lat.

Zespoły synantropijne

Roślinność synantropijna rozwija się w siedliskach dwójakiego rodzaju – jako roślinność segetalna – chwasty towarzyszące uprawom zbożowym i okopowym (zwalczane wszelkimi dostępnymi metodami), oraz roślinność ruderalna, towarzysząca osiedlom ludzkim, drogom, zakładom przemysłowym.

Zbiorowiska synantropijne powstały w miejscach, na których człowiek zniszczył naturalną szatę roślinną.

Świat zwierzęcy

Według podziału Polski na krainy zoograficzne, gmina Wielopole Skrzyńskie położona jest w Krainie 18 – Beskidzie Wschodnim, charakteryzującym się przejściowością.

Występują tu elementy fauny zachodnio – europejskiej, pontyjskiej i borealno – alpejskiej.

Fauna pochodzenia zachodnio – europejskiego stanowi trzon fauny na badanym terenie. Są to: jeleń europejski, sarna, dzik, zając szarak, jeż, kret i inne.

Przedstawicielami fauny borealno – alpejskiej są: dzięcioł trójpalczasty, drozd obrożny, puszczyk uralski, kuna leśna, kwiczoł, jarząbek.

Gatunki pontyjskie stanowią rzadkie elementy fauny. Są to: muchołówka białoszyja, kobczyk, żoła oraz dzięcioł syryjski.

Na terenie gminy północną granicę gromadnego zasięgu osiąga szereg gatunków górskich jak: kumak górski, traszka górską, salamandra plamista, pliszka górską.

O bogactwie fauny na badanym terenie świadczy fakt występowania 223 gatunków kręgowców przechodzących naturalny rozród (w Polsce występuje 434 gatunki).

Ochrona przyrody i krajobrazu

PARKI KRAJOBRAZOWE

Południowa część gminy Wielopole Skrzyńskie, najbardziej atrakcyjna krajobrazowo, obejmująca część wsi Brzeziny, zaliczona została do Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego.

Park ma charakter rolno – leśny.

Najcenniejsze są ekosystemy leśne w wysokim stopniu naturalne, z dużym udziałem drzewostanu o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem.

Osobliwością jest występowanie piętra regla dolnego, reprezentowanego przez buczynę karpacką, która jest typowa dla wyższych pasm Karpat.

Wśród ponad 700 taksonów flory naczyniowej występuje 46 gatunków górskich. Unikalny charakter flory potwierdza występowanie ponad 40 gatunków roślin chronionych. W Parku żyje 140 gatunków kręgowców chronionych i liczne gatunki rzadkie, umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Celem utworzenia Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego jest nie tylko ochrona przyrody, ale również określenie racjonalnej gospodarki przestrzennej, pozwalającej zachować walory przyrodnicze i krajobrazowe terenu.

Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy został utworzony w części należącej do byłego województwa rzeszowskiego, Rozporządzeniem Wojewody Rzeszowskiego nr 11/93 z dnia 16.03.1993 r.

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Wyżej wymienione Rozporządzenie tworzy wokół tego Parku otulinę o randze Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Północno – wschodnia część gminy Wielopole – część wsi Nawsie Górne została zaliczona do Sędziszowsko – Strzyżowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu utworzonego Rozporządzeniem nr 35/92 Wojewody Rzeszowskiego z 14.07.1992 r.

Stosownie do Ustawy o ochronie przyrody obszary chronionego krajobrazu obejmują wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów.

Zagospodarowanie tych terenów powinno zapewniać stan względnej równowagi ekologicznej.

Na terenie Parku Krajobrazowego i Obszarów Chronionego Krajobrazu nie powinny być lokalizowane obiekty uciążliwe dla środowiska, odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych, stosowanie dużej ilości środków ochrony roślin.

Gospodarka rolna i leśna w obrębie tych obszarów, powinna mieć ekologiczny charakter. W obrębie tych terenów można organizować wszelkie dostępne formy turystyki i wypoczynku.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie występują pomniki przyrody żywej – drzewa, wyróżniające się wiekiem, wymiarami, oryginalnym kształtem.

Zestawienie zarejestrowanych pomników przyrody żywej w gminie Wielopole Skrzyńskie (zgodnie z Rejestrem pomników przyrody woj. rzeszowskiego).

Nr zgodny z rejestrem	Gatunek drzewa	Miejscowość	Nr decyzji i data jej wydania
62	lipa drobnolistna	BRONISZÓW	RL op 410/P/210/69
63	2 lipy szerokolistne		RL op 410/P/211/69
64	2 dęby szypułkowe		RL op 410/P/212/69

Wymienione wyżej drzewa rosną w parku dworskim w Broniszewie.

Drzewa pomnikowe wymagają zabiegów konserwatorskich.

W trakcie prac inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w czasie „Inwentaryzacji Przyrodniczej” (C – 1) dla gminy Wielopole Skrzyńskie zaproponowano objęcie ochroną pomnikową 29 obiektów kwalifikujących się do pomnikowej ochrony, w tym 4 grupy drzew i 25 pojedynczych egzemplarzy.

Wykaz projektowanych pomników przyrody żywej
(wg autorów Inwentaryzacji /C – 1/).

Nr kolejny pomnika	Miejscowość	Opis obiektu
1	BRONISZÓW	klon polny
2		lipa drobnolistna
3		dąb szypułkowy
4		dąb szypułkowy
5		dąb szypułkowy
6		lipa drobnolistna
7		dąb szypułkowy oraz grab zwyczajny
8		dąb szypułkowy oraz modrzew europejski
9	BRZEZINY	dąb szypułkowy
10		lipa drobnolistna
11		lipa drobnolistna
12		lipa drobnolistna
13		dąb szypułkowy
14		jesion wyniosły
15		jesion wyniosły
16		2 lipy drobnolistne
17		lipa drobnolistna
18	GLINIK	lipa szerokolistna
19		wycięty
20		jesion wyniosły
21		dąb szypułkowy
22		jawor
23	NAWSIE	jesion wyniosły
24		jesion wyniosły
25		2 buki zwyczajne
26		5 grabów zwyczajnych
27	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	lipa drobnolistna
28		lipa drobnolistna
29		wycięty

W trakcie kartowania terenu stwierdzono, że 2 z projektowanych pomników przyrody zostały wycięte.

Jednocześnie w trakcie kartowania terenowego do niniejszego Studium, stwierdzono, że na terenie gminy występuje więcej starych drzew w dobrym stanie zdrowotnym, o dużych walorach estetycznych, nie proponowanych do ochrony przez autorów Inwentaryzacji (C – 1).

Drzewa te zlokalizowano na mapie „Uwarunkowań...” i po przeprowadzeniu niezbędnych badań przyrodniczych proponuje się objąć je ochroną pomnikową.

Na terenie gminy są dwa parki podworskie w Broniszowie i Brzezinach.

Są to obiekty o cennym, starym, pomnikowym drzewostanie objętym ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Oba są własnością prywatną.

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przez niewielki skwer w centrum Wielopola, zieleń związaną z obiektami sportowymi, zieleń cmentarna i przydomowe ogródki.

8. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH

Warunki klimatyczne badanej gminy scharakteryzowano na podstawie materiałów archiwalnych, danych z obserwacji wykonanych przez PIHiM w najbliższych stacjach w Żarnowej i Dębicy oraz literatury.

Przy opracowaniu zagadnień topoklimatycznych oparto się głównie na kartowaniu klimatycznym i materiałach archiwalnych.

Według E. Romera badany obszar położony jest w Krainie Klimatu Wyżyn Podkarpackich.

Według podziału W. Okołowicza, zamieszczonego w Narodowym Atlasie Polski, Pogórze Strzyżowskie należy do klimatów kształtowanych pod wpływem gór i wyżyn.

Wpływ klimatów wyżynnych zaznacza się dużymi dobowymi amplitudami temperatur i o wiele niższymi i łagodniejszymi amplitudami rocznymi. Sumy roczne opadów są dość wysokie. Wiosny znacznie się opóźniają.

Zimą na tych terenach często występuje zjawisko inwersji, na skutek gromadzenia się zimnego powietrza w wąskich dolinach i tworzeniu zastoisk chłodnych mas powietrza.

Według regionalizacji rolniczo – klimatycznej R. Gumińskiego nawiązującej do potrzeb rolnictwa, gmina Wielopole Skrzyńskie leży w dzielnicy podkarpackiej, która stanowi pas przejściowy pomiędzy górami i kotlinami podgórskimi. Średnia temperatura roczna wynosi 7,5 – 7,8 °C, stycznia poniżej –3 °C, a lipca 18 °C.

Roczna suma opadów wynosi około 700 mm.

Notuje się 80 – 90 dni z pokrywą śnieżną.

Dni z przymrozkiem występuje około 110 – 120. Okres wegetacyjny trwa tylko 200 dni, a okres aktywnego rozwoju roślin (temperatura średnia dobową 10 °C) około 160 dni.

W obrębie badanego terenu występuje duże zróżnicowanie warunków orograficznych i ekspozycji stoków, stanowiące dodatkowe czynniki powodujące zróżnicowanie warunków klimatycznych.

Na badanym terenie lub w jego sąsiedztwie brak jest stacji meteorologicznej.

Bliższą charakterystykę tego rejonu oddają wyniki obserwacji poszczególnych elementów meteorologicznych dla stacji Żarnowa (za okres 1954 – 60) oraz Dębica (za okres 1955 – 1964).

Temperatura powietrza

Średnie miesięczne i roczne temperatury powietrza w °C.

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Dębica	-3,0	-2,6	1,3	8,6	12,9	17,1	18,2	17,5	13,2	9,2	4,6	0,6	8,1
Żarnowa	-2,8	-3,2	1,9	6,8	12,6	16,5	18,2	17,2	13,0	9,1	3,6	1,7	7,9

Średnie dobowe temperatury maksymalne w °C.

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	-0,5	-0,9	6,3	10,7	19,9	21,5	23,7	23,1	18,3	13,9	8,0	4,4	12,5

Średnie dobowe temperatury minimalne w °C.

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	-7,0	-5,8	-2,3	1,6	6,6	10,6	13,0	12,1	7,5	4,6	1,9	-0,4	3,5

Średnia liczba dni z temperaturą minimalną 0 °C.

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	26,7	20,6	20,6	11,0	1,2	-	-	-	0,8	5,0	9,4	16,2	111,5

Średnia liczba dni z temperaturą minimalną -10 °C

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	9,7	7,6	2,8	-	-	-	-	-	-	-	0,8	0,8	21,0

Średnia liczba dni z temperaturą maksymalną 25 °C

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	-	-	-	-	3,0	5,6	12,2	10,4	2,3	-	-	-	33,5

Absolutne maksima temperatury w °C

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Dębica	8,7	11,4	20,9	27,1	31,8	34,6	36,6	34,9	29,9	23,6	19,2	15,3	36,6

Absolutne minima temperatury w °C

stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Dębica	-34,6	-33,0	-27,7	-5,9	0,2	0,6	0,6	5,0	0,6	-7,7	-7,0	-28,6	-34,0

Wysokie wartości absolutnych temperatur maksymalnych i niskie absolutnych temperatur minimalnych dają duże roczne amplitudy, co potwierdza wpływ kontynentalizmu na kształtowanie klimatu rejonu Wielopola Skrzyńskiego.

Pierwsze przymrozki na badanym terenie pojawiają się już we wrześniu, a ostatnie w maju. Średnia liczba dni z przymrozkiem wynosi 111,5 w roku.

Wilgotność względna

Średnie miesięczne i roczne wartości wilgotności względnej w %.

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Dębica	86	84	82	76	71	78	80	81	78	78	89	86	81
Żarnowa	82	79	75	74	73	76	78	78	79	77	83	81	78

Wilgotność względna wykazuje zróżnicowany przebieg zarówno roczny jak i dobowy. Najwyższa wilgotność względna powietrza występuje zimą, a najniższa latem.

W ciągu doby maksymalne wartości wilgotności względnej powietrza występują w godzinach rannych i wieczornych oraz nocą, najniższe notowane są w południe.

Średnia liczba dni z mgłą

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	1	1	3	2	1	3	2	6	7	6	3	2	37

Średnia liczba dni pogodnych

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	2	2	4	2	3	3	3	2	4	4	3	3	35

Średnia liczba dni pochmurnych

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Żarnowa	16	12	12	11	9	9	9	5	7	9	15	17	132

Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną

Stacja	I	II	III	IV	XI	XII	ROK
Żarnowa	20	19	10	1	3	9	62

Średnie miesięczne, półroczne i roczne sumy opadów w mm (1956 – 1980)

Stacja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XI-IV	V-X	ROK
Brzeziny	44	45	40	48	78	99	101	91	53	51	55	56	288	473	761
Dębica	36	31	35	49	74	100	97	83	46	45	43	46	240	445	685
Wielopole	41	38	36	50	77	93	104	91	49	49	47	47	259	463	722
Ropczyce	36	36	35	50	72	95	90	79	49	49	48	44	242	434	676

Najwięcej opadów notuje się w miesiącach letnich od maja do września.

Wiatry

Należy się spodziewać, że układ wiatrów w rejonie Wielopola Skrzyńskiego jest zbliżony do zaobserwowanego w Dębicy, w których największy procentowy udział mają wiatry wiejące z kierunków S, W, E, SW i SE, o czym świadczy częstotliwość wiatrów w zależności od pory roku i w roku.

Średnia częstotliwość kierunków wiatru w %% w Dębicy.

Dębica	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
Zima	4,5	8,2	9,0	9,1	22,2	10,9	16,0	7,2	12,9
Wiosna	6,4	14,9	17,9	7,5	10,8	7,7	12,9	7,2	14,4
Lato	5,6	9,2	11,8	10,6	12,4	8,7	15,0	9,8	16,9
Jesień	4,0	11,8	12,4	10,6	15,6	10,0	12,3	6,3	18,0
Rok	5,3	8,6	12,8	9,6	15,5	9,6	14,8	7,4	16,0

Zwraca uwagę duży udział procentowy ciszy, niekorzystnie wpływający na proces samooczyszczania atmosfery.

Warunki topoklimatyczne

Przytoczona w powyższym rozdziale charakterystyka klimatu rejonu Wielopola Skrzyńskiego ma charakter ogólny.

Ulega ona zróżnicowaniu w zależności od warunków lokalnych, jakimi są: rzeźba terenu, warunki hydrogeologiczne, szata roślinna oraz zagospodarowanie tych terenów przez człowieka.

Wpływ wymienionych czynników na warunki topoklimatyczne na terenie gminy uwidacznia się szczególnie w dniach pogód typu wyżowego, przy ciszy i bezchmurnym niebie.

Największego zróżnicowania tych warunków należy się spodziewać pomiędzy terenami najwyżej wyniesionymi, a doliną Wielopolki i głęboko wciętymi dolinami jej głównych dopływów.

Różnice temperatur pomiędzy tymi obszarami mogą dochodzić do kilku C, na korzyść terenów wyżej położonych. Grawitacyjny spływ wychłodzonego powietrza następuje wzdłuż dolin bocznych. Jest on niekiedy blokowany przez zwartą zabudowę, nasypy drogowe, przegradzające bieg dolin. Powoduje to stagnację chłodnych mas powietrza powyżej przeszkód.

Tereny te najczęściej narażone są na występowanie przymrozków i mgieł.

Obszary leśne cechują się specyficznymi warunkami topoklimatycznymi. Charakteryzują się one złagodzonymi dobowymi amplitudami temperatury, powodowane zacienieniem wnętrza lasu przez korony drzew i wolniejszym niż na terenach otwartych wychłodzeniem wnętrza lasu w nocy.

Duży wpływ na lokalne warunki wilgotnościowe ma głębokość występowania wód gruntowych.

Wartości wilgotności względnej nad tymi terenami są znacznie wyższe niż nad terenami przyległymi. Notowane są różnice dochodzące do kilkunastu procent. Powoduje to częstsze i dłuższe zaleganie mgieł nad nimi.

Duży wpływ na zaleganie mgieł mają zanieczyszczenia powietrza emitowane przez paleniska domowe. Zwiększone stężenie zanieczyszczeń szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych, powoduje, że w powietrzu znajduje się duża ilość jąder kondensacji, która sprzyja powstawaniu mgieł już przy wilgotności względnej 80 %. Długie zaleganie mgieł wpływa na osłabienie promieniowania słonecznego, utrudnia parowanie, sprzyja rozwojowi bakterii, zwiększa koncentrację pyłów i gazów, powodując znaczne pogorszenie warunków bioklimatycznych.

Duży wpływ na stosunki anemologiczne w rejonie Wielopola Skrzyńskiego, szczególnie w warstwie przyziemnej ma orografia terenu, pokrycie szatą roślinną oraz zabudowa, powodująca przesterowanie wiatrów i lokalną zmianę ich prędkości.

Analiza warunków morfologicznych i innych mechanizmów kształtujących lokalne warunki topoklimatyczne pozwoliły na wydzielenie następujących obszarów:

- strefa wierzchowinowa – obejmujące tereny najwyżej wyniesione, odkryte, szczególnie silnie nawietrzane. Są to obszary wyniesione ponad strefę inwersji dolinnych, najsilniej nasłonecznione o długim okresie bezprzymrozkowym i wegetacyjnym oraz dobrej wentylacji naturalnej,
- strefa stoków – tereny o bardzo zróżnicowanych warunkach topoklimatycznych, uzależnionych głównie od nachylenia i ekspozycji stoków. Wpływa to w bezpośredni sposób na sumy możliwego promieniowania słonecznego. Różnice między najlepiej i najgorzej nasłonecznionymi stokami dochodzą do 30 % możliwego promieniowania, szczególnie w okresie jesienno – zimowym. Powoduje to zróżnicowanie warunków termicznych i wilgotnościowych oraz długości zalegania pokrywy śnieżnej, szronu i rosy.
- strefy dolin rzecznych – obejmuje doliny Wielopolki i doliny jej większych dopływów, głęboko wcięte, lokalnie podmokłe, narażone na częste zjawiska inwersyjne, występowanie mgieł radiacyjnych. Doliny stanowią rynny spływu chłodnych mas powietrza z terenów wyżej położonych.

Znaczny wpływ na warunki topoklimatyczne ma zalesienie. Obszary leśne wpływają korzystnie na warunki topoklimatyczne terenów przylegających do nich, poprzez zmniejszenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności względnej, zmniejszenie prędkości wiatrów oraz lokalne pogorszenie warunków solarnych poprzez skrócenie czasu nasłonecznienia spowodowanego zacienieniem przez korony drzew.

9. HIGIENA ATMOSFERY

Zagadnienie to opracowano w oparciu o dane zawarte w „Raporcie o stanie środowiska” (C – 10 i C - 11), oraz uzyskane z PWIOŚ w Rzeszowie i Wydziale Ochrony Środowiska Starostwa Powiatu Sędziszowsko – Ropczyckiego.

Z materiałów tych wynika, że na stan higieny atmosfery w obrębie gminy Wielopole Skrzyńskie zasadniczy wpływ ma emisja z kotłowni i urządzeń produkcyjnych zakładów przemysłowych, komunikacji, a także zanieczyszczenia transgraniczne.

Zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza można podzielić na chemiczne, w postaci gazów i aerozoli: tlenków siarki i azotu, tlenków i dwutlenków węgla, związków ołowiu oraz na mechaniczne, do których zaliczono różnego rodzaju pyły.

Jak wynika z „Raportu o stanie środowiska” gmina Wielopole Skrzyńskie w 1996 r. wyemitowała łącznie 781 ton zanieczyszczeń, z czego 5 ton stanowiły pyły a 774 stanowiły gazy.

Z tego wynika, że spośród zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery zdecydowaną przewagę mają zanieczyszczenia gazowe.

W „Raporcie” z 1998 r. dane dotyczące wielkości emitowanych zanieczyszczeń zestawione są powiatami, co uniemożliwia porównanie danych określenie wielkości emisji w gminie.

Jak wynika z informacji uzyskanych w Starostwie Powiatowym, w gminie Wielopole Skrzyńskie wydano zezwolenia ustalające rodzaje i ilość zanieczyszczeń dopuszczonych do wprowadzenia do powietrza, ze źródeł zlokalizowanych na terenie zakładu dla:

- PPHiU Kabanospol – Wielopole Skrzyńskie, decyzją OŚ – VI – 7641/44/7/97, ważną do 31.12.2005 r.
- ZPO „ASKO” Sp.z o.o. – Wielopole Skrzyńskie decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach z dnia 2.12.1999 r. znak ROŚ 76411/14/99, ważną do 31.12.2005 r.

Największe znaczenie w zanieczyszczeniu atmosfery mają kotłownie i paleniska domowe, w których spala się „co kto może” ze względu na wysoką cenę gazu ziemnego i węgla wysokiej jakości. Powoduje to znacznie zwiększone zanieczyszczenia atmosfery w okresie grzewczym.

Znaczny udział w skażeniu środowiska ma ruch samochodowy na drogach, szczególnie uczęszczanej Ropczyce – Wiśniowa ze względu na zanieczyszczenie bezpośredniego sąsiedztwa oraz hałas i zagrożenie w przypadku katastrof drogowych.

Promieniowanie niejonizujące

W obrębie gminy Wielopole Skrzyńskie nie ma stacji przekaźnikowej łączności bezprzewodowej.

10. ODPADY KOMUNALNE

W gminie Wielopole Skrzyńskie do tej pory nie zorganizowano zbiórki odpadów od indywidualnych użytkowników.

W określonych, ogólnodostępnych miejscach rozstawionych jest 13 kontenerów na odpady niesortowane i 3 na szkło. Gromadzone tam odpady są

wywożone na wysypisko śmieci w Kozodrzy transportem Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ropczycach.

Zakłady przemysłowe zawierają umowy indywidualnie na wywóz śmieci powstałych w trakcie procesów produkcyjnych.

PPHiU Kabanospol posiada decyzję Wójta Gminy Wielopole Skrzyńskie z dnia 13.03.1999 r. nr UG 7626/2/98-99 uzgadniającą sposób postępowania z odpadami powstałymi w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej.

Decyzja jest ważna do 31.12.2000 r.

Niektórzy z mieszkańców gminy nie składają odpadów w rozstawionych kontenerach.

Kompostują oni odpady organiczne, natomiast odpady plastikowe i opakowania spalają w paleniskach domowych, ogniskach albo wywożą na „dzikie” wysypiska śmieci zlokalizowane w korytach potoków, na skrajach lasu i zboczach dolin V – kształtnych.

Zarząd Gminy Wielopole Skrzyńskie podjął działania w sprawie budowy wspólnego z gminą Wiśniowa wysypiska śmieci. Po zakończeniu tej inwestycji możliwe będzie rozwiązanie problemu zagospodarowania odpadów i likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci – zgodnie z obowiązującą Ustawą.

CZĘŚĆ III

1. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE I EKOLOGICZNE DLA POTRZEB STUDIUUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELOPOLE SKRZYŃSKIE.

Zadaniem charakterystyki środowiska przyrodniczego, jego analizy i oceny, było wydobyć uwarunkowań dla podstawowych funkcji gminy, jakimi są:

- produkcja żywności związana z rolniczą przestrzenią produkcyjną, w tym rolnictwa ekologicznego,
- rozwój różnych form turystyki związanej z atrakcyjnym krajobrazem i cennymi osobliwościami przyrody związanymi z Czarnorzecko – Strzyżowskim Parkiem Krajobrazowym i jego otuliną oraz Sędziszowsko – Strzyżowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu a także zabytkami kultury.

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego zakłada dla gminy Wielopole Skrzyńskie rozwój wyżej wymienionych funkcji.

Gmina, jako jednostka administracyjna, jest sztucznie wydzielona z przestrzeni geograficznej, stąd nie można rozpatrywać warunków przyrodniczych jedynie w jej granicach.

Region, w którym leży gmina Wielopole Skrzyńskie charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi, urozmaiconą rzeźbą terenu, co umożliwia wykorzystanie tego terenu do rozwoju różnych form turystyki, agroturystyki, a także rozwoju rolnictwa w tym ekologicznego.

2. PROPONOWANY EKOLOGICZNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

Ochrona środowiska przyrodniczego przed degradacją stanowi jedno z najtrudniejszych, a zarazem najpilniejszych zadań. Przeciwdziałanie skutkom zanieczyszczenia środowiska wymaga nowego podejścia do problemów jego ochrony.

U jego podstaw powinno leżeć przekonanie, że:

- dalszy rozwój społeczno – gospodarczy będzie niemożliwy bez ochrony wszystkich ważnych elementów środowiska,
- ochrona środowiska nie jest celem samym w sobie, lecz musi przenikać wiele dziedzin ludzkiej aktywności,
- działania człowieka w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego nie mogą koncentrować się na „likwidacji” już zaistniałych zagrożeń ekologicznych, lecz powinny dotyczyć działań eliminujących rzeczywiste przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego.

Wieloletnie dyskusje i badania na temat przyczyn i skutków degradacji środowiska przyrodniczego doprowadziły do powstania koncepcji zrównoważonego rozwoju, przyjmując, że poprawa, a przynajmniej nie pogarszanie stanu środowiska powinno być jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój społeczno – ekonomiczny.

Do realizacji powyższych założeń zostały stworzone ramy prawne. W „Ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska” Rady Gmin zostały zobowiązane do opracowania programu zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska przyrodniczego gminy.

Częścią takiego programu powinna być lista lokalnych priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych, która powinna uwzględniać zachowanie i wzbogacenie walorów środowiska przyrodniczego, wynikających z uwarunkowań wewnętrznych – potrzeby zachowania bogactw natury dla obecnego i przyszłych pokoleń, jak i uwarunkowań zewnętrznych przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych i konieczności osiągnięcia międzynarodowych standardów w dziedzinie ekologii.

Południowo – zachodnia część gminy, najciekawsza pod względem krajobrazowym, zaliczona została do Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Natomiast północno – wschodnia część gminy z największym na jej terenie kompleksem leśnym została włączona do Sędziszowsko – Strzyżowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Park Krajobrazowy i Obszary Chronionego Krajobrazu wchodzi w skład Krajowego Systemu Obszarów Chronionego Krajobrazu.

System Obszarów Chronionego Krajobrazu został wpisany w koncepcję Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET – POLSKA (A – 2), która jest realizacją paneuropejskiej strategii utworzenia w oparciu o ujednolicone kryteria europejskiej sieci ekologicznej EECNET na całym kontynencie.

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET – POLSKA składa się z obszarów węzłowych, w obrębie których najcenniejsze fragmenty to biocentra, otoczone rozległymi strefami buforowymi oraz korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym, ponadregionalnym i regionalnym.

Stworzy ona spójny przestrzennie system obszarów, których walory przyrodnicze mają najwyższą rangę.

Poszczególne obszary włączone do systemu odznaczają się dobrze zachowanymi siedliskami naturalnymi, półnaturalnymi i obszarami ekstensywnie użytkowanymi.

Ponadto są one wzajemnie powiązane funkcjonalnie i przestrzennie siecią powiązań przyrodniczych.

3. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH NA OBSZARZE GMINY

Fragmenty gminy najatrakcyjniejsze krajobrazowo, w obrębie których występują największe, najcenniejsze i najciekawsze kompleksy leśne, bogate i zróżnicowane gatunkowo, typowe dla siedliska, zaliczono do Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Krajowa Sieć Ekologiczna zalicza Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy do Obszaru Węzłowego 32 K – Obszaru Pogórza Strzyżowsko - Dynowskiego.

Proponuje się z Obszarów Chronionego Krajobrazu stworzyć strefę buforową o znaczeniu regionalnym.

Obszary węzłowe łączą korytarze i ciągi ekologiczne umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków, ukierunkowujące przepływ materii i informacji biotycznej.

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym pełni dolina Wielopolki.

System ciągów ekologicznych stanowi sieć potoków i ich dolin, tworząc system powiązań ekologicznych pomiędzy dolinami rzecznyymi, a wierzchowiną i dużymi kompleksami leśnymi.

Istotne znaczenie dla istnienia tej sieci ma zapewnienie jej „drożności”. W tym celu należy dążyć do zachowania i odtworzenia obudowy biologicznej cieków wodnych, likwidacji sztucznych przegród, poprzez budowę przepustów umożliwiających migrację roślin i zwierząt.

4. ZAGROŻENIA, ZANIECZYSZCZENIA I DEGRADACJA ŚRODOWISKA

Głównym zagrożeniem dla środowiska na terenie gminy są procesy osuwiskowe, uaktywniające się głównie po długotrwałych i obfitych opadach lub po roztopach.

Częstym powodem uruchomienia procesów osuwiskowych jest działalność człowieka, wycinającego zakrzaczenia i zadrzewienia śródpolne na skarpach i miedzach lub podcinającego stoki przy pracach ziemnych na terenach predysponowanych do powstawania osuwisk.

Tereny o nachyleniu ponad 20 % narażone są na intensywne procesy erozji powierzchniowej, szczególnie w okresach późno – jesiennym i wczesno – wiosennym, kiedy brak jest roślinności spowalniającej te procesy.

Doliny Wielopolki i jej głównych dopływów narażone są na systematyczne zalewanie w czasie wysokich stanów wód w rzekach.

Stan czystości wód powierzchniowych – Wielopolki i jej dopływów, przepływających przez tereny zabudowane jest zły – nie odpowiadające normom, ze względu na częste przypadki zrzutu do nich nieoczyszczonych ścieków bytowych.

Znaczne zagrożenie dla środowiska stwarza nierozwiązane zadanie zagospodarowania odpadów komunalnych, które są spalane albo wywożone na „dzikie” wysypiska.

5. GŁÓWNE PROBLEMY WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Analiza stanu środowiska przyrodniczego i jego funkcjonowania pozwala na sformułowanie głównych problemów, jakie muszą być rozwiązane dla zachowania zasady zrównoważonego rozwoju.

Są to:

- rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w obrębie wsi wchodzących w skład gminy,
- ochrona biologicznej obudowy cieków w lokalnych ciągach ekologicznych,
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami,
- respektowanie warunków i ograniczeń wynikających z wprowadzonych form ochrony przyrody,
- zachowanie proponowanego systemu powiązań ekologicznych,
- przestrzeganie ograniczeń w sposobie zagospodarowania w obrębie Parku Krajobrazowego i Obszarów Chronionych,
- respektowanie warunków i ograniczeń wynikających z uwarunkowań fizjograficznych,
- przestrzeganie zasad i sposobów zagospodarowania w obrębie obszarów objętych procesami osuwiskowymi, polegających na:
 - ograniczeniu w ich obrębie możliwości lokalizacji zabudowy,
 - unikaniu prac ziemnych mogących naruszyć stateczność stoków,
 - wykonanie prac regulujących stosunki wodne w obrębie tych terenów.
 - przeznaczenie ich pod trwałe użytki zielone lub ich zalesienie, co wpłynie na zahamowanie intensywności przebiegu procesów osuwiskowych.

CZĘŚĆ IV

SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH.

A. LITERATURA

1. Praca zbiorowa pod redakcją M. Teisseyre – Sierpińskiej; Problematyka przyrodnicza w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy IGP i K, Warszawa 1997
2. Praca zbiorowa pod redakcją A. Liro – Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA – IUCN Poland – Warszawa 1995
3. J. Kondracki – Geografia fizyczna Polski, Warszawa 1988
4. S. Kozłowski – Przyrodnicze kryteria gospodarki przestrzennej, EKO – KUL Lublin 1996
5. A. Partyka – Warunki przyrodnicze produkcji rolnej województwa rzeszowskiego; IUN – G Puławy 1989
6. Praca zbiorowa pod redakcją Z. Ziobrowskiego – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kraków 1998

B. MAPY

1. Mapa Geologiczna Polski w skali 1:200 000, wyd. A i B ark. Jasło, PIG Warszawa 1993
2. Mapy glebowo – rolnicze w skali 1:5 000 WBGiTR Rzeszów.

C. OPRACOWANIA SPECJALISTYCZNE

1. Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wielopole Skrzyńskie, wyk. BUL i GL o/Przemyśl 1991
2. Uproszczony plan urządzenia lasu wsi Wielopole Skrzyńskie za okres 1.01.1997 – 31.12.2006, wyk. Busola Sp.z o.o. Kraków 1997
3. Program małej retencji na lata 1996 – 2015 dla województwa podkarpackiego, wyk. PZMiUW 1996
4. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego nr 17/97 Teren lasów i zalesień w gminie Wielopole Skrzyńskie z 31.03.1998
5. Plan reagowania kryzysowego gminy Wielopole Skrzyńskie, wyk. UG Wielopole Skrzyńskie 1999
6. Operaty powykonawcze obszarów zmeliorowanych PZMiUW o/Rzeszów
7. Dokumentacja do utworzenia Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, wyk. BULiGL Przemyśl 1990
8. Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Strzyżów na lata 1994 – 2003 wg stanu na 1.01.1994, wyk. BULiGL o/Przemyśl 1993
9. Analiza stanu zanieczyszczenia powietrza wywołana eksploatacją urządzeń technologicznych w Zakładach Produkcji Obuwia ASKO Sp.z o.o., wyk. A. Indycki Rzeszów 1999
10. Stan środowiska w województwie podkarpackim – Raport WIOŚ w Rzeszowie 1999
11. Raport o stanie środowiska w województwie rzeszowskim w 1996 r. Biblioteka monitoringu środowiska Rzeszów 1997
12. Koncepcja ogólna kanalizacji sanitarnej dla gminy Wielopole Skrzyńskie, wyk. UP B. Czachur – Bednarska, Rzeszów 1997

DOKUMENTACJE SUROWCOWE

1. Sprawozdanie z I etapu I aneks do II etapu badań geologicznych w kat „C₂” złoża gipsów miocenских „Niedźwiada – Broniszów” – Przedsiębiorstwo Geologiczne Kraków 1963
2. Opracowanie geologiczne zatoki miocenskiej Niedźwiada – Glinik – Mała – rejon Ropczyc wraz z programem II etapu prac geologiczno – poszukiwawczych PG Kraków 1962
3. Inwentaryzacja surowców mineralnych województwa rzeszowskiego, wyk. A. Surmacz, W. Janusz, A. Kamiński 1998